

Zbigniew Janczewski

"Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom z 2007 r." jako forma realizacji postanowień Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 r.

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 52/1-2, 139-153

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. ZBIGNIEW JANCZEWSKI

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

**INSTRUKCJA EPISKOPATU POLSKI W SPRAWIE
UDZIELANIA POSŁUGI LEKTORA I AKOLITY
ŚWIECKIM MEŹCZYZKOM Z 2007 R. JAKO FORMA
REALIZACJI POSTANOWIEŃ KODEKSU PRAWA
KANONICZNEGO Z 1983 R.¹**

Treść: Wstęp. – 1. Uprawnienia ustawodawcze Konferencji Biskupów dotyczące posługi lektora i akolity. – 2. Kandydaci do posługi lektora i akolity. – 3. Wypełnianie posługi lektora i akolity. – Zakończenie.

Wstęp

Jednym z ostatnich dokumentów wprowadzających w Kościele postanowienia Soboru Watykańskiego II był Kodeks prawa kanonicznego promulgowany 25 stycznia 1983 r. Sobór Watykański zapoczątkował długi proces reformy, dotyczącej między innymi prawa kanonicznego, liturgii (w tym sprawowania sakramentów), roli laikatu. Podczas tego procesu Kodeks papieża Jana Pawła II stał się niejako narzędziem odnowy Kościoła.

Wśród norm które zamieszczono w nowym Kodeksie są także regulacje dotyczące sakramentów świętych. Znajdujemy tu między innymi szczegółowe dyspozycje odnoszące się do osób biorących udział w celebrowaniu liturgii Mszy Świętej, w tym lektorów i akolitów. Są to osoby świeckie, nie posiadające sakramentu święceń. Ponieważ jak naucza wspomniany Sobór, właściwością stanu świeckich jest życie wśród świata i spraw doczesnych, wzywa ich Bóg, aby ożywieni duchem chrześcijańskim, sprawowali niczym zaczyn

---

¹ Referat wygłoszony podczas konferencji naukowej z okazji 25 lecia wejścia w życie Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku, która odbyła się 11 grudnia 2008 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW w Warszawie.

swoje apostołstwo w świecie.² Uczestniczą oni w kapłaństwie Chrystusa, coraz bardziej z Nim zjednoczeni, pomnażając łaskę chrztu i bierzmowania we wszystkich wymiarach życia osobistego, rodzinnego, społecznego a także (co w tym miejscu należałoby zaakcentować), kościelnego, urzeczywistniając powołanie do świętości, do której są wezwani wszyscy ochrzczeni.³ Umożliwienie pełnienia posług lektoratu i akolituatu świeckim mężczyznom na stałe, jest jednym z dokonania Soboru i Kodeksu. Realizując soborową zasadę pomocniczości Kodeks z 1983 r. przekazał Konferencjom Biskupów pewne kompetencje w ustanawianiu prawa na podległych im terytoriach. Dotyczą one także wprowadzenia w Kościołach partykularnych posługi stałych akolitów i lektorów. Konferencja Episkopatu Polski podjęła to zadanie na 341 zebraniu plenarnym, uchwalając w dniu 2 października 2007 r. instrukcję o udzielaniu tychże posług świeckim mężczyznom w Polsce.

Niniejsza publikacja jest próbą ukazania wspomnianej instrukcji, jako formy realizacji postanowień kodeksowych. Składa się zasadniczo z trzech części. W pierwszej w sposób syntetyczny zostały przedstawione uprawnienia ustawodawcze Konferencji Biskupów dotyczące właśnie posług lektora i akolity. Część druga traktuje między innymi o przymiotach, jakie winni posiadać otrzymujący te posługi, ich wieku i formacji. Ostatni fragment dotyczy wypełniania zadań, jakie zostały przed nimi postawione przez Kościół, zarówno podczas liturgii, jak i poza nią.

1. Uprawnienia ustawodawcze Konferencji Biskupów dotyczące posługi lektora i akolity

Jak to już zostało wspomniane, jednym z dokumentów Stolicy Apostolskiej wprowadzających w życie postanowienia Soboru Watykańskiego II, był Kodeks prawa kanonicznego papieża Jana Pawła II z 1983 r. Już na mocy postanowień soborowych, a później kodeksowych Konferencje Biskupów otrzymały pewne uprawnienia ustawodawcze. Należy bowiem przypomnieć, że do Vaticanum II uchwały Konferencji, nie posiadały mocy prawdziwych ustaw, mając jedynie charakter rady, zalecenia. Nabierały mocy prawnej,

---

² Por. Konstytucja *Apostolica actuositate*, nr 2, Sobór Watykański II. Konstytucje, dekrety, deklaracje. Tekst polski, Poznań 2002, s. 381.

³ Por. Katechizm Kościoła Katolickiego, nr 941, Poznań 1998.

wprowadzane w formie prawa diecezjalnego przez poszczególnych ordynariuszy.⁴

Po raz pierwszy Konferencje Biskupów zostały obdarzone uprawnieniami ustawodawczymi mocą Dekretu o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, wydanego na Soborze Watykańskim II dnia 28 października 1965 r. Konferencje mogły od tej pory podejmować uchwały posiadające moc prawną o ile:

- a) przewidywało to prawo powszechne,
- b) zezwalało na to specjalne zarządzenie Stolicy Apostolskiej wydane przez nią z własnej inicjatywy, albo na prośbę Konferencji Biskupów.⁵

Warunkiem prawomocności takich uchwał jest również dzisiaj, aprobata (recognitio) Stolicy Apostolskiej.⁶

Aktualna struktura i uprawnienia Konferencji Biskupów są zawarte w Kodeksie prawa kanonicznego z 1983 r.

W kanonie 455 par. 1 znajdujemy podobną normę, jak w wyżej cytowanym dekrecie soborowym. Wskazuje ona cały szereg spraw, co do których Konferencje posiadają władzę ustawodawczą. Warto przy tym zaznaczyć, że w pewnych kwestiach prawo powszechne zobowiązuje Konferencje do podejmowania konkretnych aktów ustawodawczych, w innych zaś im to jedynie umożliwia.⁷

Przed promulgacją Kodeksu Jana Pawła II ukazało się wiele różnych norm prawodawstwa posoborowego. Pozostawały one w bezpośrednim związku z uchwałami soborowymi. Głównym ich zadaniem było wprowadzanie w życie tychże uchwał, stąd najczęściej bliżej precyzowały i nadawały formę konkretnych przepisów bardziej ogólnym uchwałom soborowym. W niektórych też przypadkach posoborowe prawodawstwo kościelne bazowało tylko pośrednio na uchwałach, budując na nich szersze struktury prawne. Obydwie te kwestie odnosiły się również do instytucji Konferencji Biskupów.⁸ W świetle

---

⁴ Por. G. C o c c h i, *Commentarium In Codicem Iuris Canonici ad usum scholarum*, Liber II. De personis, pars I, sectio II, Taurinorum Augustae 1931, s. 137.

⁵ Por. Dekret *Christus Dominus*, nr 38, 4, Sobór Watykański II..., s. 252.

⁶ Tamże; szerzej na ten temat w: E. S z t a f r o w s k i, *Uprawnienia Konferencji Biskupich*, Prawo Kanoniczne 14(1971) nr 1-2, s. 42-43.

⁷ Por. Z. J a n c z e w s k i, *Uprawnienia Konferencji Biskupów w zakresie prawa o sakramentach św.*, Prawo Kanoniczne 40(1997) nr 1-2, s. 111.

⁸ Por. E. S z t a f r o w s k i, *Konferencje Biskupie (studium historyczno-kanoniczne)*, Warszawa 1984, s. 165.

prawa powszechnego, wydanego już po Soborze Watykańskim II poważnie rozszerzył się zakres spraw, powierzonych Konferencjom do rozstrzygnięcia.⁹

Problematyka związana z sakramentem święceń, a w szczególności dotycząca lektoratu i akolitu, znalazła się w Motu proprio *Ministeria quaedam* papieża Pawła VI, wydanego w dniu 15.08.1972 r.¹⁰ W okresie obowiązywania Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 r. święcenia dzielono na niższe (akolitat, egzorcystat, lektorat, ostiariat) i wyższe (subdiakoniat, diakonat, prezbiterat, biskupstwo).¹¹ Podział taki istniał już w czasach Soboru Trydenckiego.¹² Uroczyste włączenie do stanu duchownego następowało zaś przez ceremonię zwaną „tonsurą”.¹³ Reforma Pawła VI zniósła święcenia niższe i subdiakoniat. W miejsce święceń niższych ustanowiła posługi lektora i akolity. Skutki prawne do tej pory łączące się z tonsurą (włączenie do stanu duchownego i inkardynacja) zostały na mocy Motu proprio *Ad pascendum* związane z diakonatem.¹⁴ Reforma dała także Konferencjom Biskupów możliwość zwrócenia się do Stolicy Apostolskiej z prośbą o zachowanie lub wprowadzenie na podległym im terytoriach, przed święczeniami diakonatu, innych posług niż lektorat i akolitat, na przykład ostiariatu, egzorcystatu.¹⁵ Ponadto Konferencje miały określić wymagany wiek oraz szczególne przymioty kandydatów do posługi lektora i akolity oraz odstęp czasu między przyjmowaniem tych posług. Mogły również postanowić, aby posługa akolitu była nazywana subdiakonatem.¹⁶

---

⁹ Por. J. D u d z i a k, *Posoborowe zmiany w zakresie prawa kanonicznego jako wyraz pewnych zasad leżących u podstaw zamierzonej odnowy Kościoła*, Tarnowskie Studia Teologiczne, t. 6, Tarnów 1977, s. 156.

¹⁰ P a u l u s VI, *Litterae Apostolicae Ministeria quaedam* motu proprio datae quibus disciplina circa Primam Tonsuram, Ordines Minores et Subdiaconatum in Ecclesia Latina innovatur, AAS 64(1972) s. 529-534.

¹¹ Por. KPK 1917, kan. 108 par. 1; kan. 949.

¹² Por. Z. J a n c z e w s k i, *Prawodawstwo Konferencji Episkopatu Polski i prymasa kard. S. Wyszyńskiego w zakresie sakramentów w służbie wspólnoty: święceń i małżeństwa*, Prawo Kanoniczne 42(1999) nr 1-2, s. 77.

¹³ Por. KPK 1917, kan. 108 par. 1.

¹⁴ Por. P a u l u s VI, *Litterae Ad pascendum* motu proprio datae quibus nonnullae Normae ad Sacrum Diaconatus Ordinem spectantes statuuntur, Typis Polyglottis Vaticanis 1972.

¹⁵ Por. Motu proprio *Ministeria quaedam*..., s. 531.

¹⁶ Por. tamże, s. 532-533.

Obecnie obowiązujący Kodeks prawa kanonicznego postanawia, że mężczyźni świeccy posiadający wiek i przymioty ustalone dekretem Konferencji Biskupów, mogą być przepisany obrzęd liturgicznym, na stałe przyjęci do posługi lektora i akolity. Udzielenie tych posług nie daje im jednak prawa do utrzymania czy wynagrodzenia ze strony Kościoła.¹⁷ Wymienione posługi na okres przejściowy otrzymują świeccy mężczyźni przygotowujący się do przyjęcia sakramentu święceń. Inni mogą uzyskać je na stałe, pod warunkami określonymi przez Konferencję Biskupów.¹⁸

2. Kandydaci do posługi lektora i akolity

Tak jak to zostało wcześniej zasygnalizowane, Kodeks prawa kanonicznego Jana Pawła II zlecił Konferencjom Biskupów, ustalenie wieku i przymiotów jakimi powinni odznaczać się kandydaci do pełnienia posług lektoratu i akolitu. Jednak jeszcze przed Kodeksem, dnia 4 maja 1982 r. Konferencja Episkopatu Polski wydała dokument, noszący nazwę *Zmodyfikowana instrukcja w sprawie posług oraz święceń udzielanych w seminariach duchownych*, w którym wyjaśnia, iż w świetle posoborowych dokumentów papieskich lektorami i akolitami są w Polsce alumni, przygotowujący się w seminariach duchownych do kapłaństwa. Należy ich zatem odróżnić od innej grupy, która po odpowiednim przygotowaniu otrzymuje upoważnienie do czytania Słowa Bożego i pełnienia rozmaitych posług w czasie świętej liturgii przy ołtarzu. Instrukcja dodaje, że Konferencja Biskupów może określić warunki, dla powierzenia posługi lektoratu i akolitu osobom świeckim, nie będącym alumnami seminariów duchownych.¹⁹ Omawiany dokument nie wprowadził jednak w naszym kraju stałych posług lektoratu i akolitu, ukazując niejako jedynie taką możliwość w przyszłości. Wyraźnie też odróżniał osoby pełniące różnego rodzaju funkcje liturgiczne podczas sprawowania Eucharystii, w tym czytających teksty biblijne, od posiadających interesujące nas posługi alumnów seminaryjnych.

¹⁷ Kan. 230 par. 1.

¹⁸ Por. J. K r u k o w s k i, *Lud Boży*, w: *Komentarz do Kodeksu prawa kanonicznego*. Księga II. Lud Boży, t. II/1, s. 52.

¹⁹ Por. *Zmodyfikowana instrukcja w sprawie posług oraz święceń udzielanych w seminariach duchownych*, *Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie* 64(1982) nr 7, s. 207.

Instrukcja dodaje także, iż wykonywanie uprawnień akolity oraz lektora, ulega zawieszeniu z chwilą przerwania przez alumnów studiów seminaryjnych z jakiegokolwiek powodu, chyba że ordynariusz postanowił inaczej.²⁰ Tak więc alumn wydalony z seminarium, lub opuszczający je z powodów zdrowotnych lub innych, czasowo – aż do powrotu do swojego seminarium, lub do przyjęcia go do innego, albo też na stałe (prowadząc później życie świeckie), nie może pełnić dwóch wymienionych posług.²¹

Nie może ich pełnić..., chyba że zostanie przyjęty w poczet lektorów lub akolitów stałych. Takie możliwości pojawiły się wraz z wydaniem w dniu 2 października 2007 r. przez Konferencję Episkopatu Polski *Instrukcji w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom*. Dokument wyjaśnia najpierw, że wszyscy kandydaci do sakramentu święceń w trakcie formacji seminaryjnej są ustanawiani lektorami i akolitami. Wykonywanie tych dwóch posług jest bowiem konieczne do właściwego przygotowania się do przyjęcia wspomnianego sakramentu. Istnieje jednak możliwość ich udzielania mężczyznom, nie zamierzającym przyjmować święceń. Dla nich lektorat i akolitat stają się formą realizacji życiowego powołania w Kościele.²² Kościół zatem odkrywa to powołanie i wybiera spośród innych wiernych, do specjalnej, zaszczytnej służby przy szeroko pojętym sprawowaniu Eucharystii.

Zakres odpowiedzialności ustanowionych na stałe lektora i akolity jest rozległy. Każda z posług wymaga posiadania odpowiednich charyzmatów. Jej wypełnianie wiąże się z zaangażowaniem wszystkich sił i możliwości powołanych mężczyzn. Lektor w szczególny sposób ma dawać w świecie świadectwo wiary, poprzez słowo, akolita zaś powinien gorliwiej niż inni, życiem zgodnym z tajemnicą ołtarza, ukazywać żyjącego w Kościele Chrystusa, który ofiarował siebie samego za człowieka.²³

Omawiany dokument zwraca również uwagę na fakt konieczności odróżniania praktyki błogosławienia młodych chłopców, do czytania słowa Bożego od ustanawiania lektora. Ci pierwsi nie otrzymują po-

²⁰ Por. tamże, nr 25-26, s. 210.

²¹ Por. Z. J a n c z e w s k i, *Prawodawstwo Konferencji Episkopatu...*, s. 80.

²² Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom*, nr 8, *Wiadomości Archidiecezjalne* 75(2007) nr 10, s. 469.

²³ Por. tamże, nr 9, s. 469.

sluży lektoratu, ale specjalne błogosławieństwo, do spełniania *funkcji* czytającego Pismo Święte. Nawet w seminariach duchownych należy udzielać *posługi* lektora tym kandydatom, którzy wcześniej przyjęli błogosławieństwo do *funkcji* czytania słowa Bożego.

Instrukcja zaleca, aby błogosławieństwo do pełnienia wymienionej *funkcji* było udzielane przez prezbitera, a jeżeli czyni to biskup, dokonuje tego według formuły, która wyraźnie podkreśla, że chodzi o błogosławieństwo do *funkcji*, a nie o ustanowienie do *posługi*.²⁴

Wiek kandydatów do przyjęcia stałej posługi lektora i akolity został określony przez II Polski Synod Plenarny, który odbywał się w latach 1991-1999. Synod postanowił, że akolitą może zostać mężczyzna, który ukończył przynajmniej dwadzieścia pięć lat życia, a ponadto cieszy się dobrą opinią, posiada odpowiednie przymioty i został przygotowany do czekających go zadań poprzez odpowiednią formację. Natomiast posługi lektora można udzielać w wieku wcześniejszym.²⁵ Należy zauważyć, że Synod – w przeciwieństwie do kwestii wieku kandydatów na akolitów – nie sprecyzował jej dokładnie w odniesieniu do kandydata na lektora. Mówi jedynie o mężczyźnie. Przez analogię do alumnów seminariów duchownych – jako kandydatów na lektorów, kandydaci do tejże posługi na stałe, powinni mieć ukończony przynajmniej dwudziesty,²⁶ a nawet dwudziesty pierwszy rok życia. Dwudziesty pierwszy ponieważ najwcześniej w tym wieku można otrzymać kończący studia stopień zawodowy licencjata, albo inżyniera, co łączy się z wymaganiem posiadania odpowiedniego wykształcenia. Problem ten zostanie omówione później.

Ponadto od wykonujących obydwie posługi należałoby wymagać wcześniejszego przyjęcia wszystkich sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego, a więc chrztu, bierzmowania i Eucharystii.

Jak w swoich publikacjach zauważyli piszący jeszcze przed powstaniem Instrukcji Episkopatu Polski z 2007 r. W. Góralski i T. Kujawski, kandydaci pragnący przyjąć posługi powinni też wyrazić chęć i szczerą wolę służenia Bogu i Jego Ludowi.²⁷ Ponadto

²⁴ Tamże, nr 10, s. 469.

²⁵ Por. II Polski Synod Plenarny (1991-1999), nr 84, Poznań 2001, s. 205.

²⁶ Por. Z. J a n c z e w s k i, *Prawodawstwo Konferencji Episkopatu...*, s. 78.

²⁷ Por. W. G ó r a l s k i, *Pozycja prawna osób świeckich w Kościele według nowego Kodeksu prawa kanonicznego*, Prawo Kanoniczne 28(1985) nr 1-2, s. 55.

muszą zdobyć odpowiednią formację, zapewniającą im wykonywanie powierzonego zadania w sposób rzetelny i właściwy.²⁸ Kandydat na akolitę, jako przeznaczony do szczególnej służby ołtarzowi, ma zapoznać się z kwestiami dotyczącymi publicznego kultu Bożego, wnikać w jego wnętrze i znaczenie duchowe. Powinien również codziennie ofiarować się Bogu, a w stosunku do osób przebywających w świątyni, być przykładem szacunku i powagi, otaczając szczególną czcią lud Boży, szczególnie chorych i słabych. Ma też z wielką pobożnością uczestniczyć we Mszy Świętej, często posilać się Ciałem Chrystusa, odkrywając jego tajemnicę.²⁹ W sposób bardziej szczegółowy przymioty kandydatów sprecyzowała omawiana Instrukcja. Podaje ona, że kandydaci powinni odznaczać się:

- a) wzorowym życiem moralnym,
- b) apostołskim oddaniem,
- c) bezinteresownością, szczerą pobożnością,
- d) gorliwym życiem sakramentalnym,
- e) szczególnym umiłowaniem Eucharystii i Pisma Świętego,
- f) posiadać dobrą opinię w swoim środowisku,
- g) być akceptowanymi przez wiernych w parafii do której należą i w której będą wypełniać powierzone im zadania,
- h) posiadać odpowiednie przymioty intelektualne oraz stosowne wykształcenie,
- i) wyróżniać się solidnością w pracy i umiejętnością współpracy z innymi.³⁰

Wydaje się, że ocena postawy religijno-moralnej kandydata należy do jego proboszcza. Ma on ją sobie wyrobić w trakcie wcześniejszej osobistej znajomości z kandydatem, poprzez obserwację jego życia sakramentalnego (przystępowanie do sakramentu pokuty i Komunii św.), zachowania w środowisku rodzinnym i zawodowym. Może w tym też pomóc dyskretne zaciągnięcie opinii parafian, bliżej znających kandydata. Co do przymiotów intelektualnych kandydata, zazwyczaj idą one w parze z jego wykształceniem. Od lektorów i akolitów starszych wiekiem, którzy uczęszczali

²⁸ Por. KPK 1983, kan. 231 par. 1; W. G ó r a l s k i, dz. cyt., s. 56.

²⁹ Por. Motu proprio *Ministeria quaedam...*, nr VI a, s. 16; T. K u j a w s k i, *Szafarz Komunii św. w przepisach prawa kanonicznego*, Homo Dei 56(1987) s. 285.

³⁰ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom...*, nr 11, s. 470.

jeszcze do ośmioletniej szkoły podstawowej powinno się wymagać posiadanie przynajmniej matury. Od młodszych, którzy w dzisiejszych czasach mają już zasadniczo wykształcenie podstawowe, gimnazjalne i średnie – zdobycie dyplomu wyższej uczelni. Za takim, nie przeciętnym stawianiem poprzeczki w rozpatrywanej kwestii, przemawia stawiany przez Konferencję Episkopatu Polski wymóg posiadania przez nich odpowiednich przymiotów intelektualnych i stosownego wykształcenia. Gdyby każdy mężczyzna, przeciętnie wykształcony, mógł pełnić posługę, wymóg taki zapewne nie zostałby ustanowiony w dokumencie.

Zgodnie z omawianą instrukcją osoby pragnące przyjąć posługę akolity lub lektora powinny przejść odpowiednią formację. Nie chodzi tu jedynie o krótki kurs, przygotowujący do spełniania czynności liturgicznych. Formacja ma wprowadzić kandydatów w misję, którą w przyszłości wypełniać będą w Kościele. Program formacji ma zostać opracowany przez Komisję Episkopatu do spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Przewiduje się krótszą formację dla osób, które:

- a) wcześniej ukończyły studia teologiczne,
- b) otrzymały pełną formację w ruchach kościelnych,
- c) przez wiele lat działały i były formowane w zespole służby liturgicznej.

Program Komisji będzie określał minimum formacji, jakie powyższe osoby będą musiały podjąć.³¹ Jest rzeczą zrozumiałą, że członkowie parafialnej służby liturgicznej, czyli wieloletni ministranci, lektorzy, kantorzy, członkowie innych parafialnych grup duszpasterskich jak Oaza młodzieżowa, Oaza rodzin, Ruch Odnowy w Duchu Świętym, Neokatechumenat, itd., a także absolwenci studiów teologicznych, zazwyczaj otrzymali już solidne podstawy formacyjne. Stąd też ich przygotowanie do przyjęcia posług może być krótsze i mniej intensywne.

Po uzgodnieniu ze swoim proboszczem, kandydaci na lektorów i akolitów, jak to przewidywało Motu proprio *Ministeria quaedam*, przedstawiają biskupowi diecezjalnemu dobrowolnie sporządzoną i własnoręcznie podpisaną prośbę.³² Ten, co zauważa Pastuszko, może udzielić posługi, po rozważeniu, czy służba ubiegającego

³¹ Por. tamże, nr 12, s. 470.

³² Por. Motu proprio *Ministeria quaedam*..., nr VIII, s. 17.

się o posługę jest potrzebna Kościołowi.³³ Jak się wydaje, chodzi tu szczególnie o akolitę, którego zakres zadań jest o wiele szerszy i bardziej odpowiedzialny. Służba lektora jest bowiem potrzebna i przydatna w każdej parafii.

Udzielenie posług lektoratu i akolitu następuje przez specjalny obrzęd liturgiczny.³⁴

Omawiana instrukcja Episkopatu Polski z 2007 r., ustalając przymioty kandydatów do przyjęcia tychże posług zrealizowała zatem zadanie, nałożone na Konferencję Biskupów przez Kodeks prawa kanonicznego Jana Pawła II w interesującej nas materii.

3. Wypełnianie posługi lektora i akolity

Instrukcja ukazuje także zadania stojące przed lektorami i akolitami. Odnoszą się one zarówno do liturgii, jak i czynności pozaliturgicznych.

W przypadku lektora, jego zadaniem poza liturgią jest przygotowanie wiernych do godnego przyjęcia sakramentów. Jeżeli zachodzi taka potrzeba, przygotowuje również odpowiednie osoby do czytania Pisma Świętego podczas liturgii. Może także pomagać w przygotowaniu nabożeństw, a nawet niektórym z nich przewodniczyć. Chodzi tutaj o takie nabożeństwa jak Droga Krzyżowa, Różaniec, Koronka do Bożego Miłosierdzia, itp. W czasie liturgii lektor czyta wyznaczone fragmenty z Pisma Świętego (za wyjątkiem Ewangelii), podaje intencje modlitwy powszechnej, a przy nieobecności kantora, śpiewa psalm międzylekcyjny. Kieruje też uczestnictwem wiernych we Mszy, podając wyjaśnienia i zachęty, lub też przygotowując komentarze do odczytania przez innych usługujących. Przy braku kapłana lub diakona lektor może prowadzić modlitwy przy zmarłym, a w trakcie pogrzebu stacje w domu zmarłego i na cmentarzu.³⁵

Akolita poza liturgią, starając się wniknąć w duchowe i wewnętrzne znaczenie kultu Bożego, ma się troszczyć o przygotowanie wier-

---

³³ Por. M. P a s t u s z k o, *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu prawa kanonicznego Jana Pawła II*, Kielce 1997, s. 117.

³⁴ Pontificale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Consilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum. De institutione lectorum et acolythorum. De admissione Inter candidatos ad diaconatum et presbyteratum. De sacro celibatu amplectendo, Editio tipica, Typis Polyglottis Vaticanis 1973.

³⁵ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom...*, nr 7 b,c; 6 a,c, s. 468.

nych posługujących przy ołtarzu, a więc całej służby liturgicznej. Podobnie jak lektor może też pomagać w przygotowaniu niektórych nabożeństw oraz im przewodniczyć. W czasie liturgii, usługując kapłanowi i diakonowi pomaga przygotować ołtarz, naczynia liturgiczne oraz w razie potrzeby rozdzielać Eucharystię. Jest bowiem nadzwyczajnym jej szafarzem. W szczególnych przypadkach wystawia Najświętszy Sakrament do adoracji, nie mogąc jednak udzielać błogosławieństwa. Akolita posiada również te same uprawnienia co lektor, w odniesieniu do pogrzebu.³⁶

Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom podaje, że lektor i akolita pełnią swoją posługę podczas Mszy w albie, w sposób opisany w Ogólnym Wprowadzeniu do Mszału Rzymskiego.³⁷ Jeżeli nie ma diakona, lektor w procesji do ołtarza może nieść Ewangeliarz, idąc przed kapłanem, później składając go na ołtarzu. Jeśli tego nie czyni, jego miejsce w procesji znajduje się z ministrantami. Do jego zadań należy także odczytywanie antyfon na wejście i na komunię, podanych w Mszale.³⁸

Akolita w procesji mszalnej niesie krzyż. Później podaje kapłanowi i diakonowi księgi liturgiczne, pomagając również w innych czynnościach, przyjmując od ludu dary ofiarne, przynosząc na ołtarz chleb oraz wino i podając je prezbiterowi lub biskupowi. Podaje im także kadzielnicę, asystując następnie podczas okadzania darów, krzyża i ołtarza, po czym okadzając samego kapłana i lud. Udzielenia Eucharystii dokonuje w sposób określony przez Konferencję Episkopatu Polski, w odniesieniu do szafarza nadzwyczajnego.³⁹ Jeżeli Komunia Święta rozdzielana jest pod dwoma postaciami, akolita podtrzymuje kielich lub podaje go przyjmującym. Po Komunii pomaga w oczyszczeniu i uporządkowaniu naczyń liturgicznych,

---

³⁶ Por. tamże, nr 7 a,c; 6 b,c, s. 468.

³⁷ Por. tamże, nr 14, s. 470.

³⁸ Por. *Ogólne wprowadzenie do Mszału Rzymskiego*. Z trzeciego wydania Mszału Rzymskiego, Rzym 2002, nr 194; 195; 198, Poznań 2004, s. 63.

³⁹ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom...*, nr 14, s. 470-471; Szczegółowe wytyczne dotyczące sposobu udzielania Komunii Świętej przez szafarzy nadzwyczajnych znajdują się w: *Instrukcja w sprawie formacji i wykonywania posługi nadzwyczajnych szafarzy Komunii Świętej*, Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski 1966-1993, Lublin 1994, s. 75-83.

a jeżeli nie ma diakona, przenosi je na kredens i tam je oczyszcza i porządkuje.⁴⁰

Podczas sprawowania innych sakramentów i sakramentaliów lektor czyta Słowo Boże. Jeżeli służy tylko sam, czyta też wezwania modlitwy wstawiennej i podaje potrzebne wyjaśnienia. Akolita posługuje przy ołtarzu kapłanowi, podając odpowiednie księgi i inne przedmioty używane podczas sprawowania kultu. Troszczy się również o naczynia liturgiczne.⁴¹

Zadania akolity i lektora w czasie nabożeństwa są określane przez proboszcza, albo rektora kościoła. Ich forma i zakres zaangażowania w życiu wspólnoty lokalnej, powinny być ujmowane indywidualnie, w zależności od możliwości poszczególnych osób.⁴²

Zgodnie z obowiązującą normą Kodeksu prawa kanonicznego, za wykonywanie posług lektora i akolity nie przysługuje prawo do wynagrodzenia ze strony Kościoła.⁴³ Instrukcja nie wyklucza jednak możliwości przekazania przez parafię pewnej rekompensaty, kiedy wypełnianie zadań wiąże się z ponoszeniem kosztów.⁴⁴ Może się bowiem zdarzyć, że lektor lub akolita, będą zmuszeni do wcześniejszego zwolnienia się pracy, wzięcia urlopu. Nie jest też wykluczone, że zostaną poproszeni o pomoc w innej parafii, do której dojeżdżając będą ponosili koszty podróży.

Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom przewiduje także sytuacje, w których osoby te nie mogą wykonywać swoich posług. Zastrzegając, iż zasadniczo ustanawiani są oni na stałe, w poszczególnych przypadkach można im zabronić wykonywania swoich funkcji. W odniesieniu do świeckich mężczyzn, nie będących alumnami seminarium duchownego, dokonuje tego biskup diecezjalny. Zakaz musi się jednak łączyć z uzasadnioną przyczyną.⁴⁵ Wydaje się, iż takimi przyczynami mogą być okoliczności w których utracili oni przymio-

---

⁴⁰ Por. *Ogólne wprowadzenie do Mszału Rzymskiego. Z trzeciego wydania...*, nr 188-192, s. 62.

⁴¹ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom...*, nr 15, s. 471

⁴² Por. tamże, nr 16, s. 471.

⁴³ Por. KPK 1983, kan. 230 par. 1.

⁴⁴ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom*, nr 13, s. 470.

⁴⁵ Por. tamże, nr 17 b, s. 471.

ty wymagane do pełnienia posług. Ich życie moralne przestało być wzorowe, zanikła postawa apostołskiego oddania, pobożność lub gorliwość w przystępowaniu do sakramentów. Utracili dobrą opinię w parafii swojej, lub tej w której wypełniają posługę. Mogło się także okazać w praktyce, że w pracy nie wyróżniają się solidnością i nie potrafią współpracować z innymi.

W odniesieniu do alumnów seminaryjnych, wykonywanie uprawnień akolity i lektora może również ulec zawieszeniu, z chwilą przerwania przez nich studiów. W takim przypadku, biskup diecezjalny ma jednak prawo zdecydować, że osoba taka w dalszym ciągu będzie wykonywała swoją posługę.⁴⁶ Z tego rodzaju sytuacją mamy do czynienia, kiedy alumn przerywa studia, będąc wysłany na staż parafialny. Były kleryk, po rozpoczęciu typowo świeckiej drogi życiowej, może być też po jakimś czasie uznany za godnego do pełnienia stałej funkcji lektora lub akolity parafialnego.

Zakończenie

Promulgowany przed dwudziestoma pięcioma laty Kodeks prawa kanonicznego papieża Jana Pawła II wśród swoich postanowień, zawiera między innymi prerogatywy przekazane przez Stolicę Apostolską Konferencjom Biskupów. Jest wśród nich norma, zawarta w kanonie 230 paragraf 1, zgodnie którą świeccy mężczyźni, mogą być zgodnie z przepisany obrzędem liturgicznym, przyjęci na stałe do posługi lektora i akolity. Konferencje mają w tej materii dokładnie sprecyzować pewne wymogi, czyli wiek i przymioty kandydatów do wspomnianych posług.

Jedną z form realizacji postanowień kodeksowych jest *Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom* z 2007 r. Dokument, będąc równocześnie wykonawczym w stosunku do uchwał II Polskiego Synodu Plenarnego,⁴⁷ umożliwił jednocześnie wprowadzenie w Polsce stałego lektoratu i akolitu. Wcześniej posługi te były udzielane niejako przejściowo, alumnom seminariów duchownych, przygotowujących się do przyjęcia sakramentu święceń, będąc spełnieniem jednego z wymogów przed diakonatem.

⁴⁶ Por. tamże, nr 17 a, s. 471.

⁴⁷ Por. tamże, nr 3, s. 467.

Instrukcja zwraca uwagę na konieczność odróżnienia praktyki błogosławienia przez prezbiterów młodych chłopców do czytania w czasie liturgii Mszy Świętej Słowa Bożego, od ustanawiania lektorów i akolitów, dokonywanego przez biskupa.

Wiek kandydatów w Polsce został ustalony wcześniej, na odbywającym się w latach 1991-1999 wspomnianym II Synodzie Plenarnym. Akolitą zostaje mężczyzna, mający ukończone przynajmniej dwudziesty piąty rok życia, lektoratu można udzielić wcześniej. Biorąc pod uwagę inne wymogi stawiane przed lektorem, wydaje się, że powinien mieć on przynajmniej dwadzieścia jeden lat. Ponadto należy konsekwentnie uznać, że zarówno przyszły lektor, jak i akolita muszą mieć już przyjęte wszystkie sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego.

Omawiany dokument precyzuje szczegółowo przymioty kandydatów do posług. Powinni się zatem odznaczać wzorowym życiem moralnym, oddaniem apostołskim, bezinteresownością, szczerą pobożnością, gorliwym życiem sakramentalnym, szczególnym umiłowaniem Eucharystii i Pisma Świętego. Muszą ponadto posiadać odpowiednie zdolności intelektualne, stosowne wykształcenie, wyróżniać się solidnością i umiejętnością współpracy z innymi. Od kandydatów starszych wiekiem należałoby wymagać przynajmniej posiadania wykształcenia średniego, od młodszych ukończenia studiów wyższych. Powinni również posiadać dobrą opinię w swoim środowisku, być akceptowanymi przez innych wiernych, w parafii do której należą, lub w której będą wypełniać powierzone sobie zadania. Ocena postawy religijno-moralnej kandydata, należy do jego proboszcza.

Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom postanawia, że kandydaci do omawianych posług powinni przejść odpowiednią formację. Ma ona ich wprowadzić w misję, którą przyjdzie im wypełniać w Kościele. Program takiej formacji zostanie opracowany przez Komisję Episkopatu do spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

Dokument wylicza też ważniejsze zadania stojące przed akolitami i lektorami, zarówno podczas sprawowania Mszy Świętej, jak i pozostałych sakramentów oraz innych aktów poza liturgicznych. Zastrzegając, że są oni zasadniczo ustanawiani na stałe, przewiduje sytuacje, w których osobom tym biskup diecezjalny może zabronić wykonywania powierzonych im posług. Należy do nich na przykład

utrata wymaganych przymiotów natury moralnej czy religijnej, dobrej opinii, poważne trudności we współpracy z innymi, szczególnie na płaszczyźnie parafialnej.

Reasumując można zatem stwierdzić, że wprowadzając w wymiarze jurydycznym kolejne elementy liturgicznej odnowy soborowej, w postaci stałych posług lektoratu i akolitu, instrukcja Konferencji Episkopatu Polski z 2007 roku realizuje jedno z istotnych postanowień Kodeksu prawa kanonicznego.

Episcopate of Poland Instruction about to give a lay man the ministry of lector and acolyte as realization of decision Code of Canon Law 1983

Before 25 years pope John Paul II was promulgating the new Code of Canon Law. The Code gives many prerogatives to Episcopal Conferences. One of prerogative is in canon 230 paragraph 1: “lay men whose age and talents meet the requirements prescribed by decree of the Episcopal Conference, can be given the stable ministry of lector and of acolyte, through the prescribed liturgical rite”. “Episcopate of Poland Instruction about to give a lay man the ministry of lector and acolyte”, passed 2 of September 2007. This Instruction introduced in Poland stable ministry of lector and acolyte.

This document defines accurately qualities of candidates to ministry. Instruction decides that they must to receive formation and enumerates tasks of lectors and acolytes during celebration of the Holy Mass and another sacraments. Diocesan bishop can forbid lector and acolyte to perform his ministry. Instruction Episcopate of Poland gives information about such examples.